

DÔLEŽITOSŤ DODRŽIAVANIA ZÁSAD BOZP

FESZTEROVÁ Melánia, SR

Resumé

Jednou z významných oblastí sociálnej politiky štátov Európskej únie je problematika dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Predmetom výučby na školách pripravujúcich žiakov a študentov na výkon povolania by mala byť problematika bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a metódy prevencie rizík. Vzdelávanie a odborná príprava k BOZP je nástrojom systematického utvárania a rozvíjania odborných vedomostí a zručností. V súčasnej dobe sa stále viac stretávame s problémami, ktoré pedagógovia riešia práve z dôvodu legislatívnych zmien orientovaných na BOZP. Príspevok je venovaný potrebe rozvoja a požiadavkám na rastúce nároky na bezpečnosť a hygienu práce už v školských podmienkach.

Kľúčové slová: bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci (BOZP), vzdelávanie, škola

IMPORTANCE OF THE OHS PRINCIPLES COMPLIANCE

Abstract

One of the major areas of social policy, the European Union is the issue of compliance with health and safety at work. The subject oriented on safety and health at work and the prevention methods the risks should be an important part of education of students and pupils in preparation for the exercise of a profession. Education and training in occupational safety and health is a tool for the systematic establishment and development of professional knowledge and skills. At present, we often meet problems that educators deal with in connection with the legislative changes aimed at OSH. This paper is about the need of development, and demands on increasing requirements for safety and hygiene of work in school conditions.

Key words: Occupational health and safety (OHS), education, school

Úvod

Problematica dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je jednou z významných oblastí sociálnej politiky štátov Európskej únie. Efektívne systémy manažérstva bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP) musia zväžovať pozitívne aj negatívne vplyvy technológií. Ani jedna technológia nemôže prosperovať, ak sa nestará o bezpečnosť a ochranu zdravia svojich pracovníkov, o ich pracovné prostredie a pracovné podmienky. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci zahŕňa ochranu zamestnancov súvisiacu s prácou - fyzickú a psychickú pohodu, sociálnu ochranu, pracovné podmienky, pracovné vzťahy, hygienické podmienky a sociálne vybavenie pracovísk). Starostlivosť o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci svojich zamestnancov patrí medzi základné povinnosti zamestnávateľa. [4] Za ich dodržiavanie na pracovisku je plne zodpovedný.

Dodržiavanie zásad BOZP vymedzuje základné okruhy opatrení, ktoré súvisia s platnou legislatívou, a ktorých úlohou je zvyšovanie bezpečnosti práce. V Ústave SR je zakotvené jedno zo základných ľudských práv, právo na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. [6] Podpora bezpečnosti a ochrana zdravia pri práci, ochrana spoločnosti, zamestnancov a životného prostredia pred

nepriaznivými účinkami pracovných úrazov je zabezpečovaná prostredníctvom legislatívnych opatrení a je súčasťou štátnej politiky.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) konajúca ako koordinačná autorita v medzinárodnom verejnom zdraví definuje zdravie ako „stav kompletnej fyzickej, mentálnej a sociálnej pohody a neskladá sa len z absencie choroby alebo vady“ Slovenská republika podľa koncepcie štátnej politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (MPSVR SR, 2002) orientuje svoje hlavné ciele v tejto oblasti predovšetkým na:

- trvalé zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia, pracovných podmienok a prostredia,
- znižovanie pracovných úrazov a chorôb z povolania;
- komplexný prístup k riešeniu tejto problematiky, predovšetkým chápanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ako celku. Súčasťou tohto prístupu je aj celkový rozvoj pohody pri práci, zvyšovanie kultúry práce, posilňovanie ekonomických stimulov a sociálnej zodpovednosti zamestnávateľov;
- posudzovanie a prevenciu rizík, na zvyšovanie schopnosti rozpoznania rizík a ich zvládnutia;
- vzdelávanie obyvateľstva, školskú prípravu, školenia, tréningy a motiváciu zamestnancov;
- budovanie partnerstva medzi zúčastnenými, hlavne zapájanie zamestnancov do problematiky bezpečnosti a ochrany pri práci.

Cieľom príspevku je poukázať na dôležitosť dodržiavania zásad bezpečnosti a ochrany zdravia a to prevenciou, vyhodnotením a odstránením rizík a úrazových faktorov už v školských podmienkach.

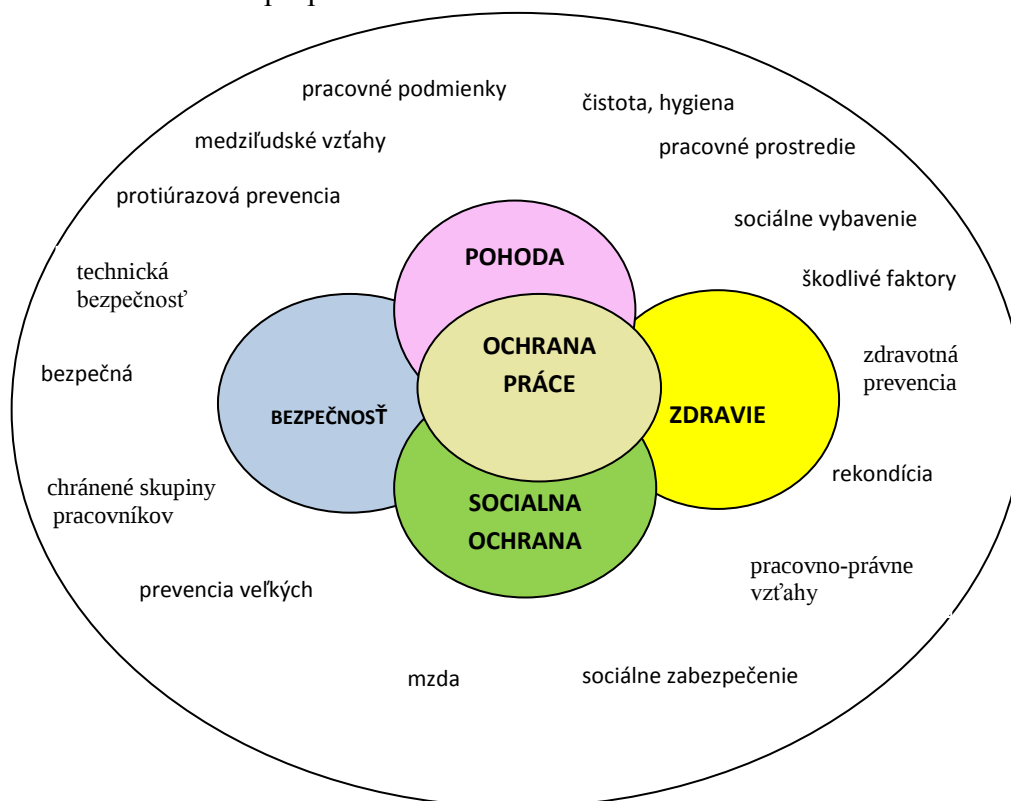
1. Školské vzdelávanie v oblasti BOZP

V koncepcii BOZP sa uvádza ako základná forma vzdelávania v BOZP školské vzdelávanie v oblasti ochrany práce. [7] Účelom je efektívne zabezpečiť dostatok vedomostí a zručností a tiež zvýšiť oboznámenosť žiakov a študentov základných, stredných a vysokých škôl s problematikou BOZP.

Práca človeka sa stáva stále významnejšou a aj v civilizačnom procese nenahraditeľnou. Preto výchovu treba považovať za veľmi dôležitú súčasť procesu začlenenia človeka do výroby. Súčasná technika výroby, zložité pracovné operácie a technologické postupy, nové materiály a pod., to všetko si vyžaduje, aby sa do pracovného procesu zaraďoval človek vyzbrojený potrebnými teoretickými, technologickými poznatkami a takými pracovnými a intelektovými zručnosťami, ktoré sú v súlade s požiadavkami bezpečnosti a hygieny práce. [2] (Obrázok 1) Takáto príprava musí byť zabezpečená už od najnižších ročníkov základnej školy. [5] Kým hlavným cieľom vo výrobe bude čo najväčšie množstvo kvalitných výrobkov, v škole pôjde o získanie čo najväčšieho množstva vedomostí, zručností a návykov tak, aby ich vedeli žiaci použiť v tvorivej a bezpečnej práci.

Zákonné opatrenia v oblasti BOZP reagujú na vznikajúce celospoločenské požiadavky v meniacich sa výrobných - ekonomických podmienkach. [1] Zo štatistických údajov o úrazovosti pracovníkov vo výrobnom prostredí, ktoré sú každoročne zverejňované štatistickými úradmi, vyplýva neúmerne vysoký počet pracovných úrazov, prevádzkových nehôd, priemyselných otráv, chorôb z povolania, ktoré sú dôsledkom priemyselných činností. Tieto štatistické údaje sa nedotýkajú len zamestnancov v pracovnom procese, ale uvádzajú aj čísla o úrazovosti detí v predprimárnom veku a dospievajúcej mládeže. Uvedený vývoj si vyžaduje aj nové prístupy v príprave odborníkov pre oblasť BOZP. Rastie potreba vytvárania podmienok celoživotného vzdelávania pedagógov z praxe a tiež študentov pripravujúcich sa

pre svoje budúce povolanie pedagógov. Vývoj progresívnych materiálov a uplatňovanie nových výrobných technológií s podporou informačno - komunikačných technológií vytvára v hospodárskej oblasti nové prostredie na uplatňovanie podmienok zabezpečujúcich bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.



Obrázok 1 Ochrana človeka v práci [3]

2. Orientácia dobrej bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

V súčasnej dobe sa stále viac stretávame s problémami, ktoré pedagógovia resp. budúci pedagógovia musia riešiť práve z dôvodu legislatívnych zmien orientovaných na BOZP. Absentujúce zložky s ohľadom na dodržiavanie BOZP pociťujú práve v nedostatku študijných materiálov, ktoré by boli okamžite použiteľné v rámci ich pedagogickej praxe. Význam dodržiavania noriem BOZP nestráca na svojej aktuálnosti. Systematické oboznamovanie, stotožňovanie a uplatňovanie zásad BOZP už v primárnej výchove a nižšej sekundárnej je predpokladom dosiahnutia aktívneho vzťahu dospelého človeka v produktívnom veku k dodržiavaniu a presadzovaniu zásad BOZP. Posilňuje vzťah ku kvalite života a BOZP. Je preto dôležité kontinuálne vzdelávať učiteľov z praxe a budúcich učiteľov práve v oblasti dodržiavanie zásad bezpečnej práce. V rámci toho pripravovať vedecké a odborné zdroje pre kontinuálne a celoživotné vzdelávanie. Táto problematika bola predmetom analýzy pilotného prieskum na vybraných základných a stredných školách. Pilotný prieskum nielen poukázal, ale aj potvrdil záujem o metodické materiály orientované na oblasť BOZP zo strany učiteľov a to v dvoch smeroch:

- podobné metodické materiály chýbajú práve pre uvedenú oblasť. Z prieskumu vyplýva a učitelia v rámci základných a stredných škôl pociťujú potrebu doplniť práve tieto pedagogické, metodické informácie,

- tvorba metodických materiálov by znamenala pre nich výrazné posunutie v získavaní vedomosti v danej oblasti s ohľadom na zvýšenie kvality príprav svojich žiakov pre oblasť BOZP a pre získanie potrebných názorov súvisiacich s presadzovaním a uplatňovaním zásad bezpečnej práce v budúcej praxi. Metodické materiály napr. metodické príručky orientované na oblasť BOZP by mohli byť významným prínosom nielen pre učiteľov k rozvoju vedomostnej základne, ale aj pre rodičov ich žiakov.

Záver

Riešením otázok v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vznikajú príležitosti na zlepšenie efektívnosti výchovno - vzdelávacieho procesu, ako aj prevenciu pred úrazmi. Je nutné sledovať úrazovosť detí v nižšom primárnom veku a dospievajúcej mládeže a na základe týchto informácií a poznatkov zabezpečiť jasné a jednoduché usmernenia orientované na ich zníženie. Vytváraním pracovných zručností a návykov žiakov na teoretickom základe rozvíjať technické tvorivé myslenie pri dodržiavaní zásada BOZP. Zabezpečiť praktické usmernenia, informácie a nástroje na podporu kultúry prevencie rizík u mládeže či už vo výchovno - vzdelávacom procese, alebo v mimoškolskej činnostiach. Zabezpečiť vzdelávanie učiteľov ako aj budúcich učiteľov v oblasti BOZP napríklad formou metodických príručiek, informačných materiálov a letákov orientovaných na príslušnú oblasť.

Literatúra

- 1 DUCHOVIČOVÁ, M. Celoživotné vzdelávanie učiteľov odborných technických predmetov v SR In *Trendy ve vzdělávání 2012 : informační technologie a technické vzdělávání*. Olomouc : UP, 2012. ISBN 978-80-86768-36-6, s. 73-78.
- 2 DUCHOVIČOVÁ, M. Systém celoživotného vzdelávania v SR. In *Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania*. Banská Bystrica : UMB, 2011. ISBN 970-80-557-0265-0, s. 306-313.
- 3 NIP. Šľabikár zástupcu zamestnancov. Košice :NIP, 2012, 52 s. ISBN 80-968395-3-5.
- 4 Rámcová smernica BOZP. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sk/legislation/directives/the-osh-framework-directive/the-osh-framework-directive-introduction>.
- 5 SERAFÍN, Č. E-learning pri vzdelávaní v oblasti BOZP. In *XIX. DIDMATTECH 2006*. Komárno : Univerzita J. Selyeho, 2006. ISBN 978-80-89234-23-3, s. 161 – 164.
- 6 Zákon SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.
- 7 Zákon NR SR č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Príspevok je podporený projektom KEGA (reg. č. 041 UKF - 4/2011) s názvom „Implementácia moderných trendov vzdelávania z oblasti BOZP do celoživotného vzdelávania“.

Lektorovala: **Doc. PaedDr. Danko Lukáčová, PhD.**

Kontaktná adresa:

Melánia Feszterová, Doc. Ing. PhD.,
Katedra chémie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa, Tr. A. Hlinku 1, 949 74
Nitra, SR, tel.: 00421 37 6408657, e-mail: mfeszterova@ukf.sk